

HISTORISCHE KRING
Baerne

FEBRUARI 2025

N I E U W S B R I E F

We beginnen deze Nieuwsbrief met de aankondiging van een nieuwe tentoonstelling en, in verband met een aanstaande verhuizing, de laatste waaraan Ton van den Oudenalder meewerkt. Reden voor een interview met hem. Dat de Historische Kring zuinig is op ons erfgoed wist u natuurlijk al. Er wordt veel bewaard en er wordt ook gerestaureerd. Over twee restauraties kunt u hier lezen want een schoolboekje van Meester Pluim en een mooi glas-in-lood raam zijn weer prachtig gerestaureerd en te zien in de Oudheidkamer. Verder in deze Nieuwsbrief een paar vragen om informatie, een lezing in de Herberg van Paulus en een bericht over de Historische Café's in Soest. En natuurlijk de agenda met een overzicht van de activiteiten.

Genoeg informatie weer voor de maand februari.

Ans van Egdom, Martin Hoogendoorn en Johanna Hébuterne

Correctie van Paul van Hutten op artikel "De Wilhelminavijver is lek"

Wat betreft het Wilhelminapark: het hotel-restaurant stond net ten noorden van de wielervedbaan. Je kunt het zien op de grote foto die in de Oudheidkamer hangt. Het stond dus ook aan de westkant. Aan de oostkant stond de villa Yvonne, later in gebruik als tweede rusthuis van de stichting Patria.

"De kerk op de Brink" Tentoonstelling bij de Historische Kring Baerne van 1 maart tot en met 25 augustus 2025

De titel van onze nieuwe tentoonstelling zegt eigenlijk al genoeg. Een overzichtstentoonstelling over het oudste stenen gebouw van Baarn, de blikvanger op de Brink. De Pauluskerk is een niet te missen gebouw in Baarn. De toren zie je al van verre. En mocht je dit allemaal toch niet opgevallen zijn, dan heeft u het luiden van de luidklokken en het spelen op het carillon zeker een keer gehoord.

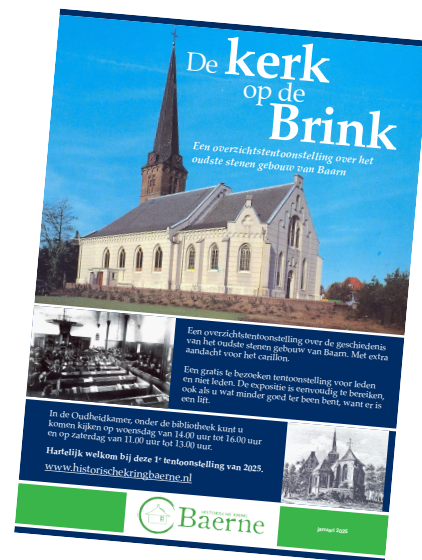
De geschiedenis van het gebouw, het interieur, de kansel, doopvont en graven worden besproken. Dat geldt ook voor het orgel en natuurlijk voor de hofbank.

Speciale aandacht is er voor het carillon. Door middel van "banners" krijgt u een kijkje in de geschiedenis, de mogelijkheden en het bespelen van dit prachtige instrument. Dit deel van de tentoonstelling is gemaakt door Stichting Carillon Baarn.

Naast de verhalen zijn er ook veel voorwerpen te zien, zoals orgelpijpen, schilderijen en voorwerpen die iets te maken hebben met de kerk en natuurlijk legio oude foto's van de kerk en het interieur.

De tentoonstelling wordt op 1 maart om 11.00 uur geopend door onze burgemeester de heer Mark Röell.

De tentoonstelling is van 1 maart tot en met 25 augustus 2025 te zien in de Oudheidkamer, in het souterrain van de bibliotheek, Hoofdstraat 1a. De openingstijden zijn: woensdag van 14.00 tot 16.00 uur en zaterdag van 11.00 tot 13.00 uur. De toegang is gratis.

© FEBRUARI 2025 - HKB/Ans van Egdom

Gevelstenen

Heeft u ze ook weleens gezien, verscholen op hun ingemetselde plekjes, die oh zo makkelijk aan onze aandacht ontsnappen? Het gaat hier om gevelstenen, je kunt ze overal tegenkomen in Baarn, ze zijn er zowel onder de vloer als aan de gevels van de huizen.

Een gevelsteen is een blok met inscriptie om het betreffende gebouw een eigen herkenbare identiteit te geven. Zij vertellen over de geschiedenis van het betreffende pand en verwijzen bijvoorbeeld naar de persoon die de eerste steen legde.

Gevelstenen ontstonden in de tweede helft van de 16e eeuw, ze werden gebruikt als huisteken, toen er nog geen huisnummers bestonden. Vaak verwezen zij naar het beroep van de bewoner door een van de attributen van zijn vak te verbeelden. Zoals een veer bij een schrijver of als de naam van de bewoner was De Zwaan of De Hond, dan was dat terug te vinden op de gevelsteen.

Zij komen vooral in Nederland voor, een enkele is te vinden in Stockholm en bij de opgravingen van Pompeï kwam er een tevoorschijn met de afbeelding van een geit boven een melkhandel en een Bacchus boven een wijnhandel.

Zelfs in het jaar 2000 werden zulke stenen nog ingemetseld onder andere in de Oosterstraat in Baarn, bij de voormalige bakkerij van Oudwater. Die steen werd gelegd door Ton Oudwater, het is een stuk marmer, werkgereedschap dat gebruikt werd in de bakkerij voor het harden van chocolade.

Ook naar gildes werd verwezen, zoals dat van de vakvereniging voor metselaars in de Borneostraat met de titel 'God zegene het eerbare handwerk'. In de Faas Eliaslaan/hoek Cantonlaan 14 bij villa Corali werd de 1e steen gelegd in 1897 door de 5-jarige Cornelia Frederika (zie foto). De intendantswoning tegenover paleis Soestdijk heeft een gevelsteen met de tekst 'Anna Paulowna, Koningin-moeder der Nederlanden 1863'.

Reden voor het leggen van gevelstenen is waarschijnlijk toch nog de hoop op een stukje onsterfelijkheid.

Voor de goede opmerker blijven er in Baarn tal van gevelstenen te bewonderen.

Voor meer informatie over gevelstenen kunt u contact opnemen met Ton van den Oudenalder: oudenalderr@casema.nl.

'Schetsen van Dieren' verlost van plakband

In de bibliotheek van de Historische Kring bevindt zich een boekje van de hand van onze welbekende meester T. Pluim: *Schetsen van Dieren. Leerboek voor Lager Onderwijs*. Het boekje verkeerde in erbarmelijke staat. De bladzijden waren met grote hoeveelheden plakband aan elkaar geplakt, het linnen van de omslag was vergaan, veel pagina's vertoonden scheuren en het boekblok lag helemaal los van de omslag.

Aan boekbinder Cok de Zwart is gevraagd dit boekje te restaureren. Het resultaat is een oud boekje dat weer prima gelezen kan worden.

In een volgende Baerne kunt u een uitgebreid verslag van Cok de Zwart lezen over deze restauratie.

Vraag van de Archeologische Werkgroep ARWE

Ergens in de jaren 1955 tot 1960 zouden aan de Oosterstraat tien of twaalf Romeinse munten zijn gevonden. De munten zouden zijn overgedragen aan Museum Flehite in Amersfoort, waar intussen ook al navraag is gedaan. Onderzoek in het archief van de HKB en de Baarnsche Courant leverde geen bewijs op.

Wie weet hier meer van te vertellen?

Informatie graag per mail aan archeologie@historischekringbaerne.nl.

De laatste tentoonstelling van Ton: "Ik heb altijd iets met geschiedenis gehad"

Ton van den Oudenalder is in de Oudheidkamer bezig met het inrichten van zijn laatste tentoonstelling: "De kerk op de Brink". En omdat hij voor de opening altijd iemand zoekt die er wat mee te maken heeft, wordt dat op 1 maart gedaan door burgemeester Mark Röell.

"Meer dan 30 tentoonstellingen heb ik samengesteld. Onder andere: In steen gebeiteld, Burgemeesters in Baarn, Het Rode Dorp en Schoolplaten. Bij de andere heb ik de coördinatie gedaan: uitzoekwerk, foto's opgezocht en teksten geschreven."

Toch is Ton geen Baarnaar maar zijn belangstelling voor geschiedenis is er al

heel lang: "Ik ben geboren in Utrecht en woon ongeveer 50 jaar hier in Baarn en eigenlijk heb ik altijd iets met geschiedenis gehad. Ik had een geschiedenisleraar die mooi kon vertellen.

Later kwam ik voor stamboomonderzoek voor het eerst in een archief, met toen nog de originele boeken. Die hebben mijn interesse gewekt. Vooral toen ik erachter kwam dat een van mijn voorvaders een kroeg had in Amersfoort, "De Stadsherberg", en ik bij verder onderzoek mooie verhalen ontdekte."

Bij de Historische Kring Baerne stelden Theo van den Bosch en Jan Volland in 2009 de tentoonstellingen samen. Ton liep mee met de inrichting van de tentoonstelling over de Spoorwegen en daarna, over de Gevelstenen, deed hij het zelf. Hij verzorgde de tentoonstelling in de Bibliotheek over kasteel Drakestein en de tentoonstelling in Paleis Soestdijk. Op verzoek van burgemeester Mark Röell is hij bezig geweest met de informatieborden over de gemeenteraden en burgemeesters die, vanaf 1811 tot nu, te zien zijn in de hal van het Gemeentehuis. Omdat alleen de laatste 20 jaar was gearchiveerd heeft Ton daar 3 jaar onderzoek naar gedaan.

Maar ook werkte hij mee aan het jubileumboek van de Historische Kring Baerne, films over historische onderwerpen, interviews aan kranten, lezingen, bracht ideeën aan voor historische afbeeldingen op de bekertjes van de Jumbo, was jurylid van de fotowedstrijd van de HKB en schreef artikelen voor de Baerne.

Ton heeft veel gedaan, maar wat deed hij het liefst? "Filmpjes maken is wel leuk, maar tentoonstellingen maken is toch leuker. Het uitzoeken en naar aanleiding daarvan een lezing geven of een artikel schrijven. En de reactie van mensen. Ze komen foto's en voorwerpen aanbieden, zelfs een doopjurk die bij de doop in de Pauluskerk werd gebruikt."

In Dronten wordt een nieuw gebouw neergezet waar Ton en zijn vrouw Riet een appartement hebben gekocht. "Jaren geleden hebben we er al over gepraat. Onze dochter woont daar. We zijn gaan kijken, hebben ingeschreven en zijn ingeloot. We hadden de eerste keus. En ja, Dronten bestaat 80 jaar en heeft ook een Historische Kring."

De restauratie van het glas-in-lood raam (verslag door restaurateur Klaas Boer)

In 2024 is door mevrouw Van der Ree een glas-in-lood raam aan de Historische Kring Baerne geschonken, afkomstig van de Kantoorboekhandel van haar vader, die in de jaren '60 gevestigd was in de Laanstraat.

Hoewel de tand des tijds aan het raam had geknaagd, was meteen duidelijk dat het een bijzonder mooi raam is, met in het midden een voor de boekhandel toepasselijk portret van Christoffel Plantijn. Plantijn was vanaf 1555 een invloedrijke boekdrukker en uitgever in Antwerpen en Leiden. Op haar hoogtepunt had zijn drukkerij "De Gulden Passer" 22 persen en ruim 80 werknemers (bron: Wikipedia).

Omdat zowel exposeren als bewaren in deze staat niet mogelijk was, werd besloten het raam te laten restaureren.

Na een eerste oppervlakkige schoonmaak bleek het raam, afgezien van de schade en breuk aan de gehele rand, er opmerkelijk goed uit te zien. Zeker voor een raam van ruim 60 jaar oud dat, zoals bleek uit de zwaar verroeste verstevigingsroeden, lang aan de buitenlucht was blootgesteld geweest. Het was alleen ernstig vervuild. Met dit gegeven werd besloten om niet het gehele raam uit elkaar te halen, maar om de restauratie te beperken tot de rand en hiermee zoveel mogelijk het originele karakter te bewaren.

Begonnen werd met de rand te demonteren en elk stukje glas goed schoon te maken. Vervolgens kreeg het middendeel een schoonmaakbeurt, wat na veel schrapen en poetsen een mooi resultaat opleverde.

Daarna kon het raam opnieuw worden opgebouwd. Het gebroken glas werd vervangen door nieuw glas en de rand werd met het nodige passen en meten om het goed te laten aansluiten op het middendeel in nieuw lood gezet. Vervolgens is de rand aan beide kanten gekit om het meer stevigheid te geven en waterdicht te maken. Hierna volgde nogmaals een grondige schoonmaak om de laatste vingerafdrukken en achtergebleven restjes kit te verwijderen. De laatste klus aan het raam was het ontroesten van de verstevigingsroeden, zwart maken en opnieuw aan het raam solderen. Tot slot is nog een houten lijst gemaakt en is het raam daarin geplaatst. In totaal is 42 uur besteed aan de restauratie van dit prachtige raam.

Het is nu in de Oudheidkamer te zien.

Oproep van de Werkgroep Genealogie

De Werkgroep Genealogie van de HKB wil graag informatie over het gezin Heinz en Hilde Rollmann en hun zoon Peter(-Ulrich).

Het gezin is in 1933 vanuit Hamm in Duitsland naar Baarn gevlucht. Na de oorlog was Heinz, en na zijn overlijden in 1954 zijn zoon Peter, directeur van de Emaillefabriek De Kat in Soesterberg.

Wie heeft meer informatie over hun verblijf tijdens de bezetting en hoe het Peter en zijn vrouw Maria Ahrend is

gegaan? Van Maria is er geen verdere informatie te vinden dan dat Peter en zij in 1963 zijn getrouwd. Een uitgebreid verhaal over de familie Rollmann kunt u in de eerstvolgende Baerne lezen. Ook wil de werkgroep graag meer informatie over Johannes Gerardus Grondman, geboren in Amsterdam en overleden ca. 1970 in Baarn bij het Leger des Heils. Waarschijnlijk in de Harscamp aan de Ringlaan.

Informatie graag per e-mail aan gen@historischekringbaerne.nl.

Lezing Frank Bokern op 11 maart a.s.: de hippies van het fin de siècle

Schrijver Frank Bokern komt op dinsdag 11 maart a.s. bij de Historische Kring Baerne vertellen over zijn boek 'De eerste hippies. Bloemenkinderen van het fin de siècle'.

In 'De eerste hippies' trekt schrijver Frank Bokern op met de bloemenkinderen van het fin de siècle en kijkt hij welke sporen ze hebben nagelaten in onze tijd. Boek en lezing voeren als een fascinerende reis langs Walden, de christen anarchistische kolonie van Blaricum en het 'magisch centrum' van die tijd: Monte Verità in Zwitserland. Tal van alternatievelingen komen voorbij, waaronder enkele Nederlandse hippies die tot nu toe amper waren beschreven.

Opmerkelijk: de zakenman Joseph Salomonson, de meest wonderlijke Nederlandse hippie van die tijd, heeft zich bekeerd tot het alternatieve leven tijdens een twee jaar durende retraite in het Badhotel in Baarn.

Frank Bokern (1957) werkte als journalist onder meer voor de NOS en de Haagse Post.

Na zijn debuut 'Hoeden en petten en dameskorsetten. Opkomst en ondergang van een middenstandsfamilie' (2019) oogstte hij veel lof met de bestseller 'Crapuul. Kroniek van een krottenwijk' (2022), waarvan inmiddels meer dan 10.000 exemplaren zijn verkocht, en de toegift 'Het Jekerkwartier. Broedplaats van vrolijk verzet' (2023).

De lezing vindt op dinsdag 11 maart a.s. plaats in de Herberg van Paulus en begint om 20.00 uur.

De zaal is open vanaf 19.30 uur.

Er is een pauze. De koffie / thee kunt u contant afrekenen, er is geen PIN. Leden van de Historische Kring Baerne hebben gratis toegang voor zichzelf en een gast. De entree voor niet leden bedraagt € 3,50

HISTORISCHE CAFÉS bij Historische Vereniging Soest/Soesterberg 2025

Elke eerste dinsdagavond van de maand (behoudens vakantieperiodes) organiseert de Historische Vereniging Soest/Soesterberg in het Gildehuis een Historisch Café., met elk een eigen thema.

De planning voor het eerste halfjaar 2025 is inmiddels bekend. Veel van de thema's sluiten aan op de viering van 80 jaar Bevrijding die in september jl. in Nederland van start is gegaan.

Historische Cafés op 4 maart, 1 april, 6 mei en 3 juni.

Nadere informatie over de thema's van de Historische Cafés op www.hvsoest.nl.

Het Historische Café wordt gehouden in het Gildehuis, Steenhoffstraat 46B te Soest (achterzijde Museum Soest). Graag tevoren aanmelden via www.hvsoest.nl/agenda-historische-vereniging.

Voor HVS-leden en hun gezin is de toegang gratis, anderen wordt een bijdrage van € 5,- gevraagd. Een kopje koffie of thee staat klaar.

Agenda

8 februari tot en met 4 mei Drie nieuwe wisselexposities in museum Soest. Met tekenaar Gerard Kuit, beeldhouwer Hans de Goede en kunstschilder Tanja Minks. Meer informatie www.museumsoest.nl.

24 februari Fotopresentatie Historische Kring Baerne "Baarn Toen en Nu: In Baarn Gebouwd".
14:00 uur in de Herberg van Paulus.

27 februari Fotopresentatie Historische Kring Baerne "Baarn Toen en Nu: In Baarn Gebouwd".
20.00 uur in de Herberg van Paulus.

1 maart tot en met 25 augustus Tentoonstelling "De kerk op de Brink" in de Oudheidkamer van de Historische Kring Baerne.
Opening 1 maart 11.00 uur.

4 maart Fotopresentatie Historische Kring Baerne "Baarn Toen en Nu: In Baarn Gebouwd".
14:00 uur in de Herberg van Paulus.

11 maart Lezing van de Historische Kring Baerne "De eerste Hippies" door Frans Bokern.
Aanvang 20.00 uur in de Herberg van Paulus

24 maart Algemene Leden Vergadering in de Herberg van Paulus. Aanvang 20.00 uur.

